BİBLİYOGRAFYA :

İbn Sa'd, *et-Tabakātü'l-kübrâ* (nşr. İhsan Abbas), Beyrut 1388/1968, IV, 261-268; *Müsned*, II, 158, 163, 164, 192, 199, 207, 226; Buhârî, "ʿİlim", 39; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ*ʾ, Kahire 1394-99/1974-79, I, 283-292; İbn Abdülber, *el-İstîʿâb* (*el-İsâbe* içinde), II, 346-349; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-gābe* (nşr. Muhammed İbrâhim el-Bennâ v.dğr.), Kahire 1390-93/1970-73, III, 349-351; Zehebî, *Aʿlâmü'n-nübelâ*ʾ, III, 79-94; a.mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, Haydarâbâd 1375-77/1955-58 → Beyrut, ts. (Dâru İhyâi't-türâsi'l-Arabî), I, 41-42; İbn Hacer, *el-İsâbe*, Kahire 1328, II, 351-352; a.mlf., *Tehzîbü't-Tehzîb*, V, 337; Sââtî, *el-Fethu'r-Rabbânî*, Beyrut, ts. (Dâru İhyâi't-türâsi'l-Arabî), XXII, 301-307; *Tecrid Tercemesi*, I, 27, 41, 43-44, 63, 116, 299-300; M. Accâc el-Hatîb, *es-Sünne kable't-tedvîn*, Kahire 1383/1963, s. 348-352, ayrıca bk. *İndeks*; Muhammed Zubayr Sıddîqî, *Hadîs Edebiyatı Tarihi* (trc. Yusuf Ziya Kavakçı), İstanbul 1966, s. 51-53; Muhammed Hamîdullah, *Muhtasar Hadis Tarihi ve Sahife-i Hemmâm b. Münebbih* (trc. Kemâl Kuşçu), İstanbul 1967, s. 35-37; Suâd Mâhir Muhammed, *Mesâcidü Mısr ve evliyâʾühe's-sâlihûn*, Kahire 1971, I, 69-71, 75-76; Sezgin *GAS*, I, 84; *GAS* (Ar.), I/1, s. 153-154; M. Mustafa el-A'zamî, *Dirâsât fi'l-hadîsi'n-Nebevî*, Riyad 1401/1981, I, 121-125; Eşref Edip, "Abdullah b. Amr b. Âs", *İTA*, I, 220-222.

 M. Yaşar Kandemir

ABDULLAH b. AMR b. HARÂM
(عبد الله بن عمرو بن حرام)

Ebû Câbir Abdullāh b. Amr b. Harâm el-Ensârî es-Selemî (ö. 3/624)

Uhud Savaşı'nda ilk şehid düşen sahâbî.

Benî Seleme kabilesinin ileri gelenlerinden olduğu için İkinci Akabe Biatı'nda Berâ b. Ma'rûr ile birlikte kabilesini temsil etti. Bedir Savaşı'na katıldı. Uhud Savaşı başlamadan önce oğlu Câbir b. Abdullah'ı yanına çağırdı ve bu savaşın ilk şehidlerinden biri olacağını ümit ettiğini söyleyerek geride bırakacağı altı kızına bakmasını ve borçlarını ödemesini vasiyet etti. Henüz Uhud'a varmadan, münafıkların reisi olan Abdullah b. Übey b. Selûl İslâm ordusunun üçte birini teşkil eden kendi adamlarını geri çekince, Abdullah b. Harâm Hz. Peygamber'den ayrılmamalarını söylediyse de münafıklar onu dinlemediler. Bunun üzerine Abdullah onlara beddua ederek müslümanların yanına döndü. Savaş başladıktan az sonra da şehid düştü. Mekkeli kâfirler burnunu, kulaklarını ve diğer uzuvlarını kestiler. Bu savaşta yeteri kadar kefen ve kabir bulunamadığı için naaşı eniştesi Amr b. Cemûh ile aynı kabre kondu. Aradan kırk altı sene geçtikten sonra sel yatağına yakın olan kabirleri başka bir yere nakledilmek üzere açıldığı zaman, bu iki sahâbînin cesetlerinin hiçbir değişikliğe uğramadan gömüldükleri gibi durduğu görüldü (bk. *el-Muvatta*ʾ, "Cihâd", bab 21, hadis nr. 49).

BİBLİYOGRAFYA :

*el-Muvatta*ʾ, "Cihâd", 49; Vâkıdî, *Kitâbü'l-Meġāzî* (nşr. M. Jones), London 1965-66 → Beyrut, ts. (Âlemü'l-Kütüb), I, 266; İbn Hişâm, *es-Sîre* (nşr. Mustafa es-Sekkā v.dğr.), Kahire 1375/1955, III, 64, 98; İbn Sa'd, *et-Tabakātü'l-kübrâ* (nşr. İhsan Abbas), Beyrut 1388/1968, III, 561-564; Buhârî, "Cenâʾiz", 3, 34; Müslim, "Feżâʾilü's-sahâbe", 129; İbn Abdülber, *el-İstîʿâb* (*el-İsâbe* içinde), Kahire 1328, II, 339; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-gābe* (nşr. Muhammed İbrâhim el-Bennâ v.dğr.), Kahire 1390-93/1970-73, III, 346-348; İbn Hacer, *el-İsâbe*, Kahire 1328, II, 350.

 M. Yaşar Kandemir

ABDULLAH b. ATIYYE
(عبد الله بن عطية)

(bk. İBN ATIYYE ed-DIMAŞKI).

ABDULLAH b. ATÎK
(عبد الله بن عتيق)

Abdullāh b. Atîk el-Ensârî (ö. 12/633)

Adı ile anılan bir seriyyenin kumandanı olan sahâbî.

Medineli olduğu için el-Ensârî nisbesiyle anılan Abdullah, Hazrec kabilesindendir. Uhud Savaşı'ndan itibaren bütün savaşlara katıldı. Hz. Ebû Bekir'in halifeliği sırasında meydana gelen Yemâme Savaşı'nda şehid oldu.

Kaynaklarda Abdullah b. Atîk seriyyesi adıyla geçen ve birbirinden oldukça farklı bir şekilde rivayet edilen bir baskının kumandanı olarak tanınır. Bu baskın, Hz. Peygamber aleyhindeki her teşebbüsü bütün gücüyle destekleyen yahudi zenginlerinden Ebû Râfi'i öldürmek için tertiplenmiştir. Hayber civarında kendisine ait müstahkem bir binada oturan bu zengin yahudi, İslâmiyet aleyhindeki tahrik ve faaliyetlerini devam ettirdiği için, Hz. Peygamber Abdullah b. Atîk'in kumandasında ensardan dört kişilik bir grubu hicretin altıncı yılı ramazan ayında onu öldürmekle görevlendirdi. Abdullah ve arkadaşları bir baskın sonucu Râfi'i evinde öldürüp Medine'ye döndüler. İbrânice de bilen Abdullah b. Atîk'ten sadece bir hadis rivayet edilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Vâkıdî, *Kitâbü'l-Meġāzî* (nşr. M. Jones), London 1965-66 → Beyrut, ts. (Âlemü'l-Kütüb), I, 391-393; III, 988; İbn Sa'd, *et-Tabakātü'l-kübrâ* (nşr. İhsan Abbas), Beyrut 1388/1968, II, 91-92, 164; *Müsned*, IV, 36; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-gābe* (nşr. Muhammed İbrâhim el-Bennâ v.dğr.), Kahire 1390-93/1970-73, III, 306-308; İbn Hacer, *el-İsâbe*, Kahire 1328, II, 341; *Tecrid Tercemesi*, X, 180-185.

 İsmail L. Çakan

ABDULLAH b. AVN
(عبد الله بن عون)

(bk. İBN AVN, Abdullah).

ABDULLAH b. AYDOĞDU

(bk. İBNÜ'L-CÜNDÎ).

ABDULLAH b. AYYÂŞ
(عبد الله بن عياش)

Ebü'l-Hâris Abdullāh b. Ayyâş b. Ebî Rebîa el-Kureşî el-Mahzûmî

Kıraat bilgisiyle tanınmış sahâbî.

Babası Ayyâş ilk müslümanlardandı; Habeşistan'a hicret etti, Abdullah orada dünyaya geldi. Sahâbî olup olmadığı konusunda farklı görüşler bulunmakla birlikte, bazı rivayetlere dayanarak İbn Hacer ve İbn Abdülber sahâbeden olduğunu belirtmişlerdir. Hz. Peygamber'den, Ömer, Abdullah b. Abbas, babası Ayyâş ve diğer bazı sahâbîlerden hadis rivayet etmiş, kendisinden de oğlu Hâris, İbn Ömer'in âzatlısı Nâfi', Süleyman b. Yesâr rivayette bulunmuşlardır. (Onunla ilgili rivayetler için bk. *el-Muvatta*ʾ, "Tahâre", 55, "Hac", 142, "Zebâʾih", 16, "Medîne", 21). Kıraatı arz yoluyla Übey b. Kâ'b'dan öğrendi. Kendisinden kıraat tahsil eden âzatlısı Ebû Ca'fer Yezîd b. Ka'kā', Şeybe b. Nassâh, Abdurrahman b. Hürmüz, Müslim b. Cündeb ve Yezîd b. Rûmân, aynı zamanda, yedi kıraat imamından biri olan Nâfi'-in de hocalarıdır. Devrinde Medine'nin kıraat sahasında en önde gelen şahsiyetlerinden biri idi. Medine'de vefat etti. İbn Hibbân 64 (683-84) yılında vefat ettiğini belirtir (bk. İbn Hacer, *el-İsâbe*, II, 357); Zehebî de 70'den (689-90) sonra vefat ettiğine dair bir rivayet zikreder (bk. *Maʿrifetü'l-kurrâ*ʾ, I, 58).